

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Capmany, número 18
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 " trimestre
Un número sol. 1 "
Anuncis á preus convencionals.

OBRAS CAPDALTS DE LA LITERATURA CATALANA

JESÚS INFANT
NAZARETH
PER
Jascinto Verdaguer, Pbre.
Forma un volúm de 98 planas.
Preu: UNA pesseta

NIOBE
NOVELA CATALANA
PER
JOSEPH PIN Y SOLER
Neva producció del reputat autor de *La Familia dels Garrigas y Jaume*, que forma un volúm de 412 planas, impresa en excelent paper ab caracters elzevirians.
Preu: 4 pessetas

Aquestas duas obras se poden comprar en totas las principals llibrerias de Barcelona.
En aquesta ciutat se pot fer l' encàrrech al Centre de Suscripcions de Llorens Lladó, Sant Pau, n.º 4, y en la Imprempta d' aquest periódich, Capmany, n.º 18.

FÓRMULA CIENTÍFICA DEL REGIONALISME

I

Cada vegada que 'm poso á reflexionar sobre la excelencia dels nostres ideals, se 'm presenta á la imaginació com una barreja á primera vista extranya de sentiments patriòtics y càlculs matemàtics, una ecuació algebràica, qual primer membre representa la realització del Regionalisme, agrupantse en lo segon una sèrie de funcions d' aquell estretament enllassadas y de las quals per lo tant depén d' una manera directa. Mes aquesta imatge se 'm dibuixa per associació d' ideas. No fa gayre més d' un any, lo digne catedràtic de Càlculs en la Universitat de Barcelona, l' il·lustre matemàtic de la cien-

cia catalana D. Lauro Clariana, en sa Memoria inaugural del curs passat en la Academia de Ciencias Naturals y Arts, desenrotllava 'l tema de la *Importancia de las funciones en general*, y recurrent en ella desde las funciones més perfectas ó científicas, las matemáticas, passant per las empírich-físicas y per las empírich-socials, arribava á las funciones psíquicas, ahont fóra ja de tora idea del *quantum* s' entra en lo major grau d' indeterminació; ja dintre la esfera d' aquestas últimas, expressava en hermosa fórmula lo valor del *Yo* en funció de las més nobles facultats de l' ánima: lo coneixer, lo sentir, lo volguer, y representant cada un d' aquestos termes per sa propia inicial y demanant una forma als signes algorítmichs, donava á coneixer lo máxim de perfecció y per lo tant de felicitat á que pot arribar l' home creant la bellíssima ecuació: $Y = F(c) + F_1(s) + F_2(v)$.

Ara donchs; lo coneixement d' aqueixa relació 'm fa náixer com he dit, l' idea d' un altra bon xich semblanta. Mes no la conceiveixo ab l' afany que 'm podrían encomanar las doctrinas d' alguns pensadors moderns que veuhen com á verdaderas cantitats, conceptes que del tot están fora d' ella, y volen resóldrer en cada cas las funciones psíquicas segons los diferents valors que puguin tenir las variables; nó, que prou veig indeleble, tal com nos la senyala 'l sabi Mestre senyor Clariana, aquella línea divisoria entre l' empirisme y l' idealisme. La conceiveixo ab lo carácter que deuen tenir las funciones en qual categoría 's classifica; y aixís puch entreveurer, suposant lo máxim de valor á las funciones del segon membre, lo valor que adquireix lo primer, qu' es, com queda exposat, la realisació del Regionalisme.

Cada fill de Catalunya té l' imprescindible deber de procurar ab todas sas forsas que alcansi 'l máxim valor la funció á que está lligat, ja per sas facultats, ja per la posició que ocupa en la societat. Lo día en que 'ls catalans tots, comprenent aquell deber de fills fassin, com poden ferho, que cada una de las funciones de la ecuació alcansi son máxim, aquell día lo Catalanisme será un fet.

Donchs bé: entre la serie de termes de que depen aquesta realisació, un-n' hi ha que 'm crida l' atenció fortament per creuer qu' es aquell ahont deuen dirigir-se tots los esforços de la nostra jove intelligència, essent al mateix temps aquell terme ahont se troba demos-

trada la rahó de ser dels centres catalanistas, dividits quasi tots en Seccions destinades á la instrucció y al avens.

Ningú duptará un moment que una de las rahons que donan força á la reivindicació de nostra autonomia es lo grau d' il·lustració del poble catalá. A mesura que aquell grau augmenta, á mesura que per éll la Patria 's fa més gran y forta, se fan més y més ridículs aquets caminadors del centralisme que 'ns entrebanquen á tot hora y que molt sovint se converteixen en lligams que ni caminar nos deixan. Y ab aixó tenim explicat lo terme que 'ns deu cridar l' atenció. Si se 'm permetés imitar la fórmula del Yo avants exposada, suposaria qu' entre la série de funcions ocupa la nostra lo lloch enéssim y quedaria representada per F_n (i) expressant per i lo valor de la il·lustració del nostre poble. Tot lo que d' una manera directa tendeix á augmentar aqueixa il·lustració, tendeix á augmentar un dels termes de que depen la consecució dels nostres ideals. Los centres catalanistas tant sols siga pel fet de tenir per un de sos principals objectes la il·lustració de tots los seus socis, entran de plé á ésser un bon element dintre la nostra causa; cada una de las seccions en que 's divideixen, en cada un de sos actes, al disseminar la llevar de las bonas doctrinas científicas, no fa altre cosa que augmentar lo valor de aquella i ; l' augmentará algunas vegadas potser d' una quantitat molt petita, fins si 's vol fem que traspassi lo límit de lo finit y convinguém en que será indefinidament petita; pero ¡qué hi fá! nostre ardor joventvol tot ho supleix augmentant d' una manera prodigiosa lo número d' aquelles quantitats, si grans per la voluntat que representan, indefinidament petites en son valor intrínsech; y si no podém valernos d' una sigma pera recullirlas y agruparlas totes, nos servirem d' una integral que acumulantlas y transformantlas en una quantitat finita, be prou nos darán una resultant capás de determinar una variació en lo primer terme de la ecuació, traduïda per un augment en lo valor que representa 'l Catalanisme.—J. T.

FOMENT DE LA AGRICULTURA DE BADALONA

CONCURS VITÍCOLA DE 1890

En vista del bon éxit obtingut en lo *Concurs de pulverisadors y materials pera combatre 'l mildiu*, celebrat en 2 de Juny del any anterior,

aquesta Societat rural ha acordat celebrar un *Concurs vitícola* en la primera quinzena del Mars vinent, que durará desde '1 dia 2 al 9 inclusiv del citat mes. Sas instruccions, bases y condicions son las següents:

I.—Tots los que vullgan pendre part en l' espresat Concurs, deurán demanar lloch y quedar inscrits forsosament per tot lo dia 15 de Febrer de 1890, enviant sa adhesió escrita al *Sr. President del Foment de la Agricultura*.—BADALONA.

II.—Per tot lo dia 22 del mateix mes, deurán haver presentat los instruments y materials ab que desitjin concorrehi; acompanyant tots los datos y notas possibles; á fi de que 'l Jurat pugá ferse ben be cárrech de totas las circunstancias pera la mellor apreciació dels objectes presentats.

III.—Los gastos de transport y 'ls de retorn al punt d' origen, aixís com los d' instalació en lo lloch destinat á ser exhibits y 'ls de las probas públicas, durant la vuytada que comensará lo diumenge dia 2 de Mars próxim y conclourá la festa següent, (á menos que circunstancias especials fessen necessaria la prolongació de las probas prácticas dels instruments presentats á concurs), correrán á cárrech dels interessats respectivus.

IV.—Podrán inscriure's totas las máquinas, instruments, eynas ó aparells y materials destinats á la viticultura, aixís com també las llavors de rahim y plantas de cep, coleccions de pámpols y sarments, projectes, llibres, periódichs y adobs é insecticidas d' immediata aplicació á la vinya.

V.—Lo *Foment de la Agricultura* facilitarà homes, animals, y terrenó als que ho desitjin, pera verificar las probas públicas necessarias al objecte práctic que 's proposa ab l'esmentat Concurs; fixantlas ab la deguda anticipació á fi de que 'l pagés pugá traure profit de las conseqüencias de sa inspecció ocular y per convenciment propi: á qual idea si fos convenient, se celebrarán conferencias familiars (mentres duri la exhibició), pera aclarar mellor los dubtes que poguessin presentárseli.

VI.—Hi haurán premis, que consistirán en: Diplomas de Progrés, de Mérit, de Perfecció, Honorífichs y de Cooperació; adjudicats á criteri de Jurat següent: don Joséph Ventura y Gaussachs, agricultor y president del *Foment de la Agricultura*; don Martí Pujol y Planas, viticultor y Secretari de la Societat; don Francisco X. Tobella, soci honorari de la mateixa, périt agrónom y director de *L' Art del Pagés*; don Joseph Bayer y Bosch, enginyer y autor de la obra *Construcciones é industrias rurales*; don Geroni Bolivar, enginyer industrial y director de la revista *Industria é Invenções*; don Joseph Camp y Pradell, propietari rural; don G. J. Guillén de García, enginyer y ex-director del Laboratori del *Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro*; y don Frederich Benessat, químic y autor de la *Guía del vinicultor*.

VII.—Pera la adjudicació dels premis ó recompensas que pугan oferirse per las Corporacions, Societats ó particulars, després de publicat lo present cartell y dels que 's fa referencia en la base anterior, se tindrán ademés en compte totas las circunstancias espresadas en la II, y las que sancioni la práctica, com á resul-

tat de las probas que 's pujan fer ab los diversos objectes que 's presentin á concurs, especialment la bona feyna, en calitat y cantitat, y la baratura ó mes fácil adquisició per part del viticultor: permetentse la venda dels productes exposats ab la precisió, empero, de que no 's podrán traure del local fins y á tant que sigan substituïts per altres d' iguals ó be haja terminat lo Concurs; quedant lo 5 per 100 del preu en venda tarifat, á favor del *Foment*, pera ajudar los gastos generals que li ocasionará dit Certámen.

VIII.—Los premis se clasificarán en nacionals y extrangers, formant duas agrupacions distintas, ab quina divisió s' evitarán competencias desiguales y ab l' objecte de poder estimular mes als productors nacionals, establint termes de comparació entre 'ls de casa nostra; rahó per la qual se fa indispensable fixar lo preu en venda, al engrós y á la menuda, dels objectes exposats en aquest segon Concurs.

IX.—La entrada al local d' exhibició será gratuita pera 'ls socis del *Foment* y sas familias, Autoritats, premsa periódica, inscrits ó matriculats y sos dependents indispensables y personas convidadas: pagant una petita quota d' entrada pera ajudar als gastos, tots los quins vulgan visitar la exhibició; á qual fi lo *Foment* entregará las corresponents contrassenyas y facilitarà las tarjetas.

Lo *Foment de la Agricultura* 's complau en convidar á totas las Asociacions Rurals y similars á ella y als periódichs, sens escepció: comptant ab l' apoyo que de tothom necessita pera portar á bon terme l' acte que s' ha proposat realisar, per creurel de suma importancia pera 'l pahís en general y molt especialment pera la classe pagesa; en la confianza de que no veurá defraudadas las sevas esperansas, donant aixís una prova mes de la bona cultura de Catalunya, desitjosa de seguir sempre las petjadas de las nacions que van al cap dels avensos rurals (que no vol ser la última, sino la primera en imitar); donchs creu que 'ls concursos experimentals poden difundir molta llum en lo resultat dels problemas agricolas, qual solució práctica 's busca; y en lo present, pera aliviar la trista sort de la pagesía, á fi de que pugui produhir de la manera mes económica y perfecta possible, donant per supost lo cambi de procediments de conreu, avuy que tantas plagas amenassan á la vinya y matan los ceps.

Badalona y Janer de 1890.—Per la Junta Directiva: Lo president, Joseph Ventura y Gaussachs; Lo secretari, Martí Pujol y Planas.

SECCIÓ POLÍTICA

Los castellans ja comensan á cansarse de ferli l' amor á Portugal, porque veuen que aquest los coneix ja massa á fondo.

En cambi 'ls portuguesos no 's cansan de fer constar en tots los tons que ab Espanya com més separats estiguin més amichs serán.

Ultimament los periódichs de Lisboa *O Correio da Manhã* y *O Jornal do Comercio*, ocupantse de la Unió Ibérica, han dit que abans de fer una aliansa ab Es-

panya, necessitarán millorar y reorganisar son exércit y artillar sas fronteras...
Gat escarmentat ab aygua tébia 'n té prou.

Ara que parlém de la Unió Ibérica, vindrá bé fer constar cóm opinan sobre ella 'ls vascongats.

Nos ho diu *La Unió Vasco-Navarra* en lo següent párrafo:

En la qüestió ibérica, descartada l'aliança per improcedent, la absorció ó la conquesta per absurda y carregada de dificultats, sols queda l'aplicació rigurosa y extricta de sa fonamentació sobre la base d'igualtat, conservant Portugal sa Autonomia y poguent servir aixó de ocasió pera 'l **REGONEIXEMENT d'altres Autonomías ayradament detentadas pels poders centralisadors.**

Qual opinió coincideix exactament ab la nostra.

Gran cosa es que comensém á posarnos d'acort, pera 'l día que convingui...

Días endarrera la distingida escriptora gallega donya Emilia Pardo Bazán, publicá un interessant article en *El Imparcial* de Madrit, ocupantse ab gran elogi de la novela fuerista de don Arthur Campión, *Don Garcia Almorabid*, (de la qual ja 'n tenen noticies los nostres llegidors).

A propòsit d'aquesta obra y de son il·lustrat autor, la senyora Pardo Bazán escriu algunas consideracions, en gran part atinadíssimas, sobre la literatura regional en conjunt admirant ab entussiasme son esprít y sas nobles tendencias.

Aixó l'ha fet detenirse ab respecte devant lo moviment regionalista, al qual li dedica 'l següent bonich párrafo:

La qüestió foral (regional) no ha perdut tota sa actualitat, ni están los temps tan reposats y tan clá l'horitzó que no pugui en lo moment menos pensat resurtir y plantejarse. Per aixó sol no es prudent mirar ab indiferencia lo que en Vizcaya y Navarra 's sent y s'escriu. *Rara vegada, no obstant, llegeixo en los diaris madrilenys res sobre 'l assumpto...* Desde *El Alcalde de Zalamea* fins ara, l'amor á las institucions autónomas no semblava cridat á inspirar versos ni llibres; però la segona mitat d'aquest sigle ha presenciât resurreccions menos legítimas; *lo sentiment autonómich arrel'fondament en lo territori y en las ánimas de sos fills.* No HA MORT. ¿DEU MORIR?

Aqueixa pregunta ab que acaba son article la distingida escriptora ve contestada en l'esprít del anterior párrafo.

Pera morir lo sentiment autonómich deurian desapareixer *lo territori y las ánimas de sos fills.*

Y aixó no pot ser.

Llegim en uu periódich de Madrit:

Lo llibre dels escándols.—Vagament havém sentit parlar d'un llibre ó folleto qual publicació se prepara, y que ha de abrassar las diferentes materias que 's diu, ha de excitar tant la curiositat pública, com produhir escándol.

Nos referim á la demostració de que caracterisats polítichs d'Espanya, ministerials uns, y en la oposició altres, tenen directas participacions en los arrendaments de consums y en altres contractas que serveixen per empobrir més y més lo país y que ajudan á que s'agravin nostres mals.

L'autor se proposa demostrar, *sense faltar á cap conveniència*, que mentres lo deute públich aumenta y la riquesa pública desapareix, y la miseria del país es més gran, *augmenta la fortuna particular de multitud de polítichs*, que á favor de sa influencia treuen estellas de tot.

Pera que un llibre aixís fos complert á Espanya, no hi hauria prou paper en tots los magatzems y fàbricas de la nació, ni totas las impremtas plegadas bastarian á composarlo en molts anys.

Es massa *assumpto* pera un llibre, que al fi cap no 'ns descobrirá res més que no sapiguém ja de sobras.

Lo que fá falta es altra cosa... que termini l' *assumpto*.

REY Y MONJO

TRAGEDIA DE ANGEL GUIMERÁ

estrenada en lo Teatre Catalá 'l dia 4 del corrent

Com en tots los estrenos d' alguna de las produccions d' aquest conegut poeta, lo teatre vessava d' espectadors ja molt avans d' aixecarse 'l teló; qui més qui menos, recordávam tots lo grant entussiasme, la magnífica aclamació ab que fou rebuda l' última obra que del mateix autor va estrenarse ja fa dos anys, *Mar y Cel*, y 'ns planyíam de que 's regatejés tant per part de la empresa del Teatre Catalá la presentació de las tragedias d' aquest autor, donchs recordém que l' any passat era ja terminada 'l *Rey y Monjo*, y sabém que á principis de la present temporada ja se n' havia fet entrega al Director literari, don Frederich Soler.

Dit s' está aixó que tothóm esperava ab dalit poguer saborejar lo nou fruyt de la mussa que inspira al aplaudit trágich del nostre Renaixement.

Y ben cert que resultaren fundadas nostras llegendimas esperansas.

Rey y Monjo es una obra capdalt de la literatura catalana.

Fonamentada la tragedia en l' historia del rey Ramir, qui pera salvar l' Estat aragonés deixá la celda del convent pera hostatjarse en la cambra real y procurar desde ella la successió á la corona, 's desentrotlla posant de relleu ab la forsa de concepció y robustés de forma que acostuma 'l senyor Guimerá, la figura d' aquell rey en mitj la constant lluyta de las passions que sa muller li desperta y 'l cumpliment de sos primitius vots, als que torna á lligarse quan, darrera 'l convenciment de que ha faltat sa esposa á la fé jurada, contempla la mort d' aquésta junt al cadávre del amant. Allavors travessa desesperat lo llinar del cláustre pera cubrir ab l' hábit la vuydor que ella ha deixat en son cor.

La valentíssima exposició ab que es presentat tot l' argument; los efectes escénichs que s' hi admiran, arreatadors en los finals dels actes; la robusta y perfecta versificació, peculiar del senyor Guimerá, expressada ab aquell llenguatge tan real com atrevit; lo vol de sos pensaments, de sublimitat reconeguda; y la complerta propietat en sos detalls, s' aco-blan armónicament en aquésta obra, vestint son cos gegantí ab vestiduras ajustadas. Llástima que resultin balderas pera l' execució que 's permet avuy dia en nostra escena, la qual—dol confessarho—no conta ab un verdader quadro d' actors que puga donárlashi á obras de tan vol una cabal interpretació. Exceptuém d' aquest judici al senyor Bonaplata, que cumpli com á bó.

Pera que pugan jutjar nostres llegidors de la calitat del *Rey y Monjo*, ne publiquem á continuació un de sos fragments més sublims, que produí 'l dia del estreno verdader fanatisme entre la concurrència.

Devém 'l poderlo publicar á la extremada galanteria del senyor Guimerá, á qui felicitem de tot cor per son darrer y senyaladíssim triomf.

REY Y MONJO

ACTE III.—ESCENA III

(Lisana y Valterra s'apartan á un costat pera donar pas al rey Ramir, que entra seguit d'una turba armada.)

RAMIR.

¡Tots per assí! Casseulo

de cambra en cambra, com singlar, com vibra,
A pes d'argent haig de pagar sa testa,
Qui á cops de peu al meu devant la posi
ja es rich y poderós. Mes jo os ho juro:
si no 'l troveu, vos penjaré! Depressa!

(La turba armada atravessa la escena sortint per la porta oposada.)

RAMIR.

(Per son cor.) Quin batre aquí. Sembla un cavall que trota
potejant pel damunt de mas entranyas.

LISANA.

Senyor!

RAMIR.

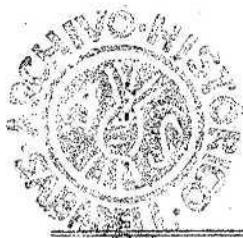
(Alsantse forotje al adonarse de Lisana y Valterra que al sentir lo vers següent abaixan lo cap y se'n van depressa.)

Oh! Anéu tots lluny de mí. Vergonya
me fa tothom. Ma cara no ha de veurer
cap ser honrat. Dech fer horror! repugna
ma presència. Só un vil. Sols vuy que 'm miri
per matarlo ab los ulls y ab l'alenada
aqueix home aborrit, que haig de trobarlo
baldament pedra á pedra s' esllavissin
monastir y palau, fins ab las unglas
dega arrancar los fonaments á trossos. *(Pausa.)*
Mes, ella... ahont será? Segur que plora
per aquest assesi! Fins ara, ara,
es ell lo compadit ¡jo sempre 'l monstre!
Oh! Estich gelós de tot: de sa ferida,
y ho vaig á estar fins de sa mort, matantlo.
¿Perqué ell á mí no 'm va clavar lo ferro?
Si ferit jo 'm trobés, be ploraria
per mí eixa dona. No d' amor... de pena.
¡Deixeumho creure encara que m' enganyí!
Jo arrossegantme haguera anat fins ella

y cridantla, á sos peus, fins á ma cara
la seva abaixaria. Jo llavoras,
¡quin pendreria en mos brassos tota, tota!
Refregaria en lo meu pit sa testa,
posaria sa boca en ma ferida,
dihentli: Aquí hi ha al cor; cércal, esbravat,
mosségal que es ben teu y feslo á trossos.
Y ella aquí ¡quin xisclar tot aufegantse!
Y ¡quina cara de diablesa hermosa,
ulls y llavis y galdas, tot sanch meya,
que son plor ratllaria gota á gota!

(*Llena una fréstega rialla*).

Mes lo vil fora á punt pera robarla
al instant de sa mort. Ah! No. Ben dintre
lo punyal li va anar. Móret. Sí, móret.
Tot lo que ella ha besat que ho besin ara
los cuchs del cementiri: tot que 's pudreixi.
Si encara 'l vol, obrint d' ell lo sepulcre
á dins l' empenyeré; que s' hi rabeji.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

ANY XXXII DE LLUR RESTAURACIÓ

Cartell extraordinari

Després de la convocatoria escrita y firmada per aquest Consistori en primer del corrent, han sigut oferts los següents premis pera adjudicarse en la festa que 's celebrarà 'l 4 de Maig vinent.

Un quadro al carbó, obra del distingit artista don Baldomero Galofre qui la ofereix al autor de la mellor elegia al immortal Fortuny.

Una ploma d' or, oferta del S. D. Justí Pepratx á la millor oda que celebre y glorifiqui la Reyna dels Jochs Florals de 1888 Donya Maria Cristina, Reyna Regent d' Espanya y Comtesa de Barcelona.

Un exemplar de la obra *Les ages prehistoriques de l' Espagne et du Portugal* de Emili Cartailhac, que ofereix la «Associació Catalanista d' Excursions Científicas» al autor de la mellor Monografia d' art ó d' historia de la nostra terra.

Un objecte d' art, ofert pel Excm. Ajuntament de Reus á la millor poesia catalana dedicada á enaltir un fet notable de la provincia de Tarragona, y especialment de la mateixa ciutat de Reus.

Una sempreviva d' or, ofrena de la Excm. Diputació Provincial de Tarragona, á la millor oda dedicada al héroe dels Castillejos, general Prim.

Pera aquets premis se fan extensivas las mateixas prescripcions donadas en lo avans dit Cartell que firmaren los VII Mantenedors en primer del corrent.

Barcelona 31 Janer de 1890.—*Lo President*, JOAQUIM RUBIÓ y ORS.—*Lo Secretari*, SEBASTIÀ FARNÉS.

Ab lo títol de *Ladrones de Real Orden*, un periódich de l' Habana, *La Discusión*, publica 'l següent articlet que fa posar la pell de gallina á la gent honrada. Segons se desprén d' ell, jutjis de la Administració espanyola á Cuba.

Hem d' advertir pera la deguda intel·ligencia dels nostres lectors, que aquest articlet l' han publicat ja altres periódichs d' Espanya, sens que s' hagin vist denunciats, y ha sigut llegit en plenas Corts sens que per decencia s' hagin escandalisat los mateixos pares de la Patria que darre·rament estigueren á punt d' atropellar á un President perque 'ls hi digué *servils*.

A no ser per tals antecedents nosaltres no hauríam gosat á reproduhir en nostras pàginas aqueixa asquerosa mostra (REALISTA n' han dit en lo Congrés) de la dominació espanyola á Cuba.

Peró no comentém lo que en si ja 's recomana prou; l' articlet en qüestió diu aixís:

Robo de 200,000 pessetas. Oteiza y sos padrins.—Altre escándol d' oficina. Altre robo. Altre lladre; millor dit, altres lladres. Lo cas ni es nou ni será l' últim.

¡Quina bona resposta dona la fugida de Oteiza á las *desinteressadas* defensas d' aqueixos periódichs que cobreixen ab una capa protectora las pillerías del Ajuntament de la Habana!

Algunas vegadas los periódichs d' oposició ho atacavan. Y 'ls homes d' orde, 'ls apoyos del Tono, de la familia, de la propietat, del orde, s' indignavan y deyan:

¡Quina premsa més despreciable!

¡Ah! Será molt despreciable pero te 'l dó de descobrir als lladres dos anys avans que la policia, y que tots aquestos jutjes y fiscals, que sols desplegan activitat pera perseguir periódichs.

Los empleats que venen á robar son uns perfectes canallas. Pero ¿qué 'n dirém d' aqueixos homes polítichs, oradors, publicistas, homes d' Estat, que van á la part?

Oteiza ha robat y s' ha deshonrat. Los que l' han enviat aquí 's guardarán lo que 'ls hi toqui en lo robo.

La podridura colonial no es més que una conseqüencia de la podridura madrilenya. Oteiza no hauria pogut justificar l' origen del diner que, segons ell, li robá 'l corredor; pero *aqueixos personatjes de Madrid que envían aquí afillats, ¿podrían justificar l' origen del diner que gastan en lo joch, en queridas, en estiuhejar?* ¡Quants diamants que han sortit de la Intendencia! ¡Quants pits de generals cuberts ab placas adornadas de brillants pagats per los infelissos tenedors d' abonarés!

Aqueix es lo régimen polítich, aqueixa es la administració, aqueixa es la carn del presidi, defensats per la premsa ministerial y amparada ab los tribunals quan los ataca la premsa d' oposició.

Donchs bé: ab los robos d' oficina ha de passar lo mateix que ab lo bandolerisme. La premsa, ab sas denuncias, n' ha lograt evitar alguns. Lo que ara 's necessita es que sían castigats los que 's descubreixin.

Si 'l poble no tingués més garantíes que 'l zel de las autoritats gubernativas y la integritat de la magistratura, 's divertiria. Sense 'l fibló de la premsa, uns y altres funcionaris farien lo que sempre han fet: los ulls grossos.

En la persecució de periódichs, lo ministeri fiscal es d' un caràcter polítich; reb inspiracions directas del Govern.

Si aixó es aixís, ¿qué significa, senyor general Salamanca, que V. per una part ordeni la persecució dels lladres del Estat en la junta del Dente, y per altra 'ls senyors fiscals de la Audiencia de la Habana se posin al costat d' aquestos lladres?

Oteiza no ha sigut egoista; ha repartit 100,000 pessos dels robats, tocantli á un dels més grossos empleats que ha intervingut en lo negoci la friolera de 30,000.

Senyalan un giro fet per Oteiza de 25,000 pessos pera 'ls empleats del ministeri d' Ultramar que l' ajudaren en sos robos.

Ademés feu altre giro per conducte de la casa Gelats de 75,000 pessos.

¿Sabéu per qué fins ara s' ha fracassat en aquestos processos? Vos ho dirém còmodament: en uns cassos, porque tant pillo era 'l jutje com los acusats, en altrés cassos, porque ni 'l ministre, ni 'l general, ni 'l intendent volían que hi hagués culpables.

Jutjes amovibles, nombrats per padrins de Madrit, ¿qué havian de fer més que torsar la vara per no pèrre la carrera? Y 'l final dels processos no ha sigut sempre aquest: han ascendit los encausats... y també 'ls jutjes.

¿Peró, si tot aixó es cert, pot haverhi algú que s' estranyi de que hi hagin separatistas á Cuba?

NOVAS

S' ha publicat un folleto que conté l' armoniós *Cant á la llauradora valenciana*, original de don Francisco Barber y Bas, poesia premiada en los darrers *Jochs Florals* de Valencia.

Es opinió corrent entre 'ls nostres industrials la de que pera establir relacions comercials ab la nació portuguesa, urgeix que s' estableixi un *modus vivendi* que suavisí las grossas tarifas que allí s' aplican sobre 'ls productes espanyols, y faciliti la competencia dels nostres preus ab los d' Inglaterra.

S' ha parlat de que 'l Govern treballaria algo en aquest sentit.

¿Será possible que 's preocupi de la sort del trevall nacional?

Ha mort en la vebina capital la Exema. Sra. D.ª Rosa Ayats, viuda del que fou ministre d' Ultramar don Francisco Permanyer, y mare del conegut escriptor catalanista, lo distingit Catedràtic, don Joan Permanyer.

Acompanyém en son dol á aquest il·lustre patrici, pera 'l qual tantas simpatías guardan tots los bons fills de Catalunya.

L' important diari barceloní *La Renaixensa* publica actualment sencera en sos folle-

tins la solemne Vetllada Necrològica que la *Lliga de Catalunya* dedicà 'l passat Desembre en obsequi al malaguanyat Mestre en Gay Saber, don Francesch Pelay Briz.

Recomaném als nostres lectors que no 's deixin passar aquesta oportuna ocasió de conèixer aquell importantíssim acte.

Precedit de carinyosa dedicatoria hem rebut un exemplar de la tan esperada obra del celebrat escriptor gallego, don Alfret Brañas, en la qual s' estudia detingudament lo trascendental problema de *El Regionalismo*.

Aquest llibre ha sigut editat per la casa Molinas de Barcelona.

Nos ocuparém detingudament d' aquesta interessant producció, que pot influhir molt en lo progrés dels nostres ideals.

Mentrestant, agraphim la fina atenció del senyor Brañas.

Lo *Centre Escolar Catalanista*, de Barcelona, continúa en sa febrósia activitat.

En son local s' han celebrat ja dos conferencias mes inclosas en lo Curs de Dret Català que dedica á sos socis l' advocat don Frederich Puig Samper.

En la primera d' ellas continuá examinant dit senyor las fonts del nostre Dret, fent sobre sa importancia atinadas consideracions. En la segona prepará 'l desenrotllo del següent tema, *De la organisació de la familia catalana*.

Entre 'ls concurrents á aqueixas conferencias s' hi contan los millors alumnos de la Facultat de Dret de la Universitat y alguns advocats, que acullen ab calor las frasses mes patrióticas del conferenciant.

La Secció de *Dret y Filosofia y Lletres* del mateix *Centre Escolar*, ha obert una discussió, que pot ser molt lluminosa, sobre 'ls medis de defensa que deu emplear Catalunya contra 'ls anunciats Apèndices al Códich Civil. Llegí una ben escrita ponencia sobre aquest assumpto 'l soci don Francesch Moragas y Barret, y li contestá tot seguit ab gran acert lo soci don Lluís Durán y Ventosa. Te demanada la paraula pera intervenir en la discussió lo conegut propagandista don N. Verdaguer y Callís.

Veus aquí lo que Vasili Alexandri, gran poeta y eminent home polítich de Rumania, diu en una carta dirigida á Albert Savine, editor parisiench, respecte al poema de nostre Verdaguer *L' Atlántida*:

Senyor y estimat colega: Junta ab la carta de V. rebo lo grat present de son llibre sobre la literatura catalana contemporánea, ahont s' enclou la traducció francesa del poema *L' Atlántida*, de Verdaguer... Gracias mil per la inmensa satisfacció que V. 'm proporciona de poguer llegir aqueix grandíós poema... Al obrir eix llibre se troba una cara á cara ab lo geni, y sent que entra en lo mon marvellós de la epopeya, en que las escenas grandiosas alcansan homérica altura. ¡Gloria al poeta catalá! ¡Gratitut á son sabi traductor! Senyor y estimat colega, V. acaba d' oferir á la admiració del mon un prodigiós tresor literari...

Accedesch á sos desitjos remetentli un volúm de mas poesías, y prech á Deu que mos febles ensaigs no s' eclipsin devant la poderosa llum de *L' Atlántida*.

Rebi V., estimat colega, la expressió, etz.,...—Vasili Alexandri.

Segons llegim en nostre estimat colega *L' Olotí*, ha quedat ja plantejat lo *camp d' experimentacions agricolas* que 'l *Centre Catalanista d' Olot* se proposava crear en dita població.

Fets ja los oportuns contractes ab los propietaris dels terrenos s'hi han sembrat ja varias menas de blats que han proporcionat desinteressadament á tot objecte varios socis, entre 'ls quals deuen figurar en primer lloch lo Marqués d' Aguilar y 'l senyor Esquena.

Ara deu reunir-se la Junta d' Agricultura nombrada pera 'l cas, la qual senyalará la marxa que's deu seguir pera 'l bon desenrotlló y verdader profit de la comarca.

Felicitém al *Centre Catalanista d' Olot* pel sentit práctic ab que 's dedica á defensar los interessos morals y materials de la nostra terra.

Lo 27 de Febrer próxim se celebrará devant la Direcció General d' Obras públicas la subasta de las obras del tros octau de la carretera d' aquesta ciutat á Prat de Llussanés, secció de la Riera d' Olot á Prats, baix lo pressupost de 480,903'56 pessetas y prévi dipòsit de 24,100 pessetas.

La *Societat Barcelonesa d' Amichs de la Instrucció* que ve celebrant tots los anys concursos científichs-literaris pera afavorir la Instrucció, ha publicat lo programa dels temas corresponents al present concurs, durant lo plasso pera la presentació de treballs fins lo día 15 de Juny vinent.

Lo primer dels temas proposats es lo de una Carta Geogràfica del Principat de Catalunya que dibuixada en escala que no passi de 1 per 200,000 continga la topografia, orografia, hidrografia, vias de comunicació, etc., del mateix.

Los treballs deuen remetre's al secretari de la societat, don Joseph M. Rigau, que viu en lo carrer del Bruch, n.º 107, pis tercer, de Barcelona.

L' infatigable y erudit cronista de la ciutat de Lleyda, don Joseph Pleyan de Porta, ha prestat un important servey á la Historia de nostra terra emprenent la publicació del *Diccionari Geogràfic de la provincia de Lleyda*, 'l qual, per los quaderns publicats, promet ésser obra molt notable é interessant.

Pera comprendre la importancia y entitat de tal publicació, nos bastará dir que tractará dels assumptos següents: Administració, Estadística, Geografia històrica Itineraria, Situació, Altitud, Topografia, Lo Terme, Límits, Lo terror, Produccions, Flora, Fauna, Geologia, Mineralogia, Ortografia, Hidrografia, Climatologia, Població, Folk-Lore, Tradicions y costums, Filologia, Antropologia, Etnografia, Agricultura, Industria y Comerç, Toponomástica, Genealogia, Biografia, Bibliografia, Diplomática, Sigilografia Heràldica, Numismática, Arqueologia, Arquitectura, Escultura, Pintura, Orfebreria, Historia, etc.

Afegexis á aixó la autoritat del senyor Pleyan de Porta en la materia, ben demostrada en las altras obras que porta publicadas y 's compendrá la importancia del nou *Diccionari Geogràfic de la provincia de Lleyda*.

La part material no deixa per altra part res que desitjar, bon paper, excelent impressió y baratura.

La obra constará de dos tomos de regulars dimensions d' unas 800 planas cada un, publicantse en quaderns setmanals de 16 planas al preu de mitja pesseta.

L' infatigable y renomemat bibliògraf, D. Enrich C. Girbal, en un article publicat en la *Revista de Girona*, ab lo títol de *Un cancionero catalan desconocido*, dona compte de una tróvalla que ben segur cridarà l' atenció dels erudits. Se tracta d' un aplech de trenta quatre composicions totas en nostra llengua, fora una en castellá, altra en llatí y una altra en llatí-catalá, escrites á últims del setgle XV ó, lo més alt, als primers anys del setgle XVI, y dedicadas al assumpto concret que indica lo títol *Cançoner de Nadal*. Es anterior al *cançoneret* publicat fa pochs anys per D. Marian Aguiló; ab aixó ja compendrán nostres lectors la importancia del descobriment ab que lo Sr. Girbal ha aumentat lo rich tressor de sas investigacions. Una de las singularitats que ofereix aquest manuscrit, es la de apuntar la tonada de algunas *cantilenas* que conté, ab lo qual dona á conèixer certs cants que 'n aquella época s' estilavan. L' autor ó coleccionador de dit *Cançoner* es Mossen Bartomeu Rovirola, Pbre.

Fá pochs días morí á Barcelona lo tinent d' Alcalde, don Andreu A. Bis, pare de nostre bon company de causa, l' aventatjat arquitecte don Aureo Bis.

Lamentém tan irreparable pérdua.

Varios periódichs de Barcelona han censurat ab justícia que don Joseph Echegaray, oblidant que 'ls barcelonins aculliren ab excessiva benevolencia son drama *Los Rígidos* quan s' estrená 'l passat Juliol en dita ciutat, hagi escrit devant los exemplars impresos del tal drama que s' estrená á Madrid lo 9 de Novembre de 1889.

Ara que s' en recordin los barcelonins pera una altra vegada.

La Comissió de Agricultura é Industria de la *Lliga de Catalunya* está repartint als productors catalans una nota de las principals casas de comissió portugueses que s' encarregarían de la colocació de sos géneros en lo vehí regne, ab motiu de 'las actuals circumstancias porque atravessa dita nació.

Aquesta nota que ha obtingut la *Lliga* per mediació del digníssim cònsul de Portugal en Barcelona, s' está ampliant ab nous y més interessants datos que la Comissió indicada posa á la disposició de tots los industrials, quins podrán acullir pera 'l cas al local de la *Lliga de Catalunya*, Fontanella, 8, primer, los días de treball de duas á quatre de la tarda y de nou á onze de la nit, y 'ls días de festa, de tres á sis de la tarde.

Aixís vetlla la *Lliga* pels interessos de Catalunya.

La Academia de la Joventut Católica de Barcelona convoca als poetes y prosadors de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Provensa pera 'l Certámen que s' verificará en dita ciutat lo día 27 d' Abril del present any, festa del gloriós cavaller Sant Jordi, patró de Catalunya.

Los premis ordinaris consisteixen en la *Flor natural*, Flor de taronger d' or y d' argent, Ram de Llorer d' argent, y Llaüt del mateix metall. Los extraordinaris lo forman

joyas d'argent y objectes d'art, oferts per los senyors Bisbes de Barcelona, Gerona, Vich, Seu d'Urgell, Astorga y Segorbe, y altres entitats y corporacions.

Segons llegim en nostre estimat colega *Lo Somatent*, la *Associació Catalana* de Reis està fent gestions pera que s'instali en dita ciutat una Escola d'Arts y Oficis.

Celebrariam que tinguessin justa recompensa aquestas nobles aspiracions de tan patriòtica societat.

Després d'una empenyada lluyta, han triomfat en las Cambras francesas los idea l proteccionistas, contraris als tractats de Comers.

Es l'única salvació que 'ns queda: la de que no vullguin fer tractats las altres potencies.

Perque á Espanya, mentres tinguém Morets y Puigcerver com á árbitres de nostra actitud comercial, estém completament perduts.

Y quan pujin los conservadors... també.

Aixís nos ho fa dir l' experiència.

Una comissió del *Ateneo Barcelonés* composta del senyor Luanco, president; Salas Anton, secretari; Pellicer, y Pella y Forgas, visitá aquesta setmana al popular dramaturg don Frederich Soler, á qui feren entrega en nom del *Ateneo* de la medalla de plata ab que dit centre ha volgut associarse á la distinció que li dispensá la Real Academia Espanyola al otorgarli 'l premi destinat per S. M. la Reyna á la més valiosa obra dramática representada durant l' any 1888.

Avuy obra las portas lo teatro Campos de Recreo ab una companyia de sarsuela, se representará la de Ramos Carrión y Chapí, *La Bruja*.

Avuy vespre en lo Teatro Principal tindrà lloch una representació del sainete de Ricardo de la Vega y música de l' citat Chapí, *A casarse tocan ó la misa á grande orquesta*.

Plens de gom á gom estaban los salons del *Foment Mercantil Industrial y Agrícola* d' aquesta ciutat, en la tarde del passat diumenge ab motiu de la conferencia donada en dit lloch per nostre amic D. Francisco X. Tobella. Tres horas consecutivas parlá lo conferenciant, qui ab fícil paraula y ab sólits arguments, propis del home estudiós y pràctic, tractá de las maluras de la vinya y dels procediments més apropiats pera combátrerlas. Digué, parlant de la filoxera, que 'ls ceps americans son los que mes resisteixen aquesta malaltia, per la rahó de serli propia; encaresqué la necessitat de plantar vinya americana, ja que aquesta ha demostrat resistir per més temps la malura, pero recomanant l' empelt de la mateixa dels nostres ceps que donan millors fruyts y fan vins més forts y resistent, que no pas lo rahim de vinya americana. Recomaná en gran manera lo procediment de sulfatar la vinya ja que, fins el present, es l' únich medi pera assegurar una bona part de cullita, donant lo crit d' alerta als nostres pagessos per l' abús de mala lley d' alguns comerciants en la falsificació del sulfat de coure; aquest, digué, pera que dongui 'ls resultats satisfactoris que 's proposen es precís que siga pur y no barrejat ab altres sustancias que en lloch d' afavorir, perjudican en gran manera 'ls inseressos del agricultor. Al efecte

demostrá pràcticament dels medis que 's teníen de valer pera conèixer la falsificació del sulfat. Pera procedir á aquesta operació recomanà l' aparato pulverisador del nostre compatrici senyor Dausis, quin, digué, reunia las millors condicions.

Terminá 'l conferenciant excitant lo zel dels concurrents, á fi de fundar la primera "Caixa de préstams rurals" en Catalunya, com á medi d' aminorar la crisi agrícola que te tancadas las fonts del diner, qual idea fou molt ben rebuda y creyém que fructificará sens ferse esperá gayre.

La concurrencia aplaudí en varias ocasions y particularment al finalisar la conferencia, essent lo senyor Tobella felicitat ab efusió.

Nosaltres aplaudim de veras los incansables travalls del nostre bon amich, en be dels interesos dels culliters y agricultors de nostra Catalunya.

Ab aquest número repartím á nostres subscriptors lo prospecte de la notable publicació *La Il·lustració Catalana* que ab tant bon acert dirigeix lo distingit literat é inspirat poeta don Francesch Matheu. Aquesta, que es sens dupte la mes importaant publicació de nostra terra, va engarlandada ab las firmas de nostres mellors poetas y literats y ab las dels pintors y dibuixants de mes valua.

La recomaném als nostres abonats.

ANUNCIS PARTICULARS

ANIVERSARI

DE LA MORT DE

D. JOAQUIM CASANOVAS Y BOSCH

— A. C. S. —

Sos afligits fills JOAN y GERTRUDIS CASANOVAS y SALLARÉS, y respectius NORA y GENDRE, NETS y DEMÉS PARENTS, suplican á sos amichs y coneguts, se serveixcan assistir á alguna de las misas resadas que pera l'etern descans de la seua ánima, se celebrarán lo vinent dijous en la Iglesia Parroquial de S. Félix.

Las de ofertori serán en la capella del Santíssim Sagrament, de 10 á 12

NO 'S CONVIDA PARTICULARMENT.